

Høringsnotat
17. februar 2014

Forskrift om endring av forskrift om alkoholordningen for Svalbard

Bevillingsordning for tilvirkning av alkoholholdig drikk på Svalbard

Høringsfrist: 19. mai 2014

1	Innledning.....	3
2	Bakgrunn for forslaget.....	3
3	Gjeldende rett	3
3.1	Regelverket om tilvirkning av alkohol på Svalbard.....	3
3.2	Regelverket om tilvirkning av alkohol på fastlandet	4
3.3	Suverenitet og folkerettslige avtaler	5
4	Forslag om å oppheve forbudet mot tilvirkning og erstatte det med et bevillingssystem 5	
4.1	Høringsforslaget om oppheving av tilvirkningsforbudet	5
4.2	Høringsinstansenes tilbakemelding.....	6
4.3	Departementets vurdering og forslag.....	6
5	Utforming av regelverket om tilvirkning på Svalbard.....	7
6	Nærmere om en bevillingsordning for tilvirkning av alkoholholdig drikk på Svalbard 8	
6.1	Rettslig grunnlag og utgangspunkt	8
6.2	Bevillingsordning.....	8
6.3	Vilkår for bevilling	8
6.4	Søknadsbehandlingen	9
6.5	Gebyr.....	9
6.6	Register	10
6.7	Opplysninger til statistiske formål	10
6.8	Alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte og salg til egne ansatte.....	10
7	Hjemmetilvirkning til eget bruk	10
8	Omsetning, innførsel og utførsel av tilvirket alkohol.....	11
9	Godkjenningsmyndighet og tilsyn.....	11
10	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	12
11	Merknader til forskriftsforslaget	13
12	Forskriftsforslaget	13

1 Innledning

I dette høringsnotatet foreslås at den bevillingsordningen for tilvirkning av alkoholholdig drikk som gjelder på fastlandet, også skal gjelde på Svalbard med noen nødvendige tilpasninger. Ordningen skal erstatte det forbudet mot tilvirkning av alkohol på Svalbard som gjelder i dag. Det foreslås også bestemmelser for omsetning av den tilvirkede alkoholen, dvs. engrossalg, næringsmessig utførsel og innførsel av alkohol til bruk i tilvirkningen av alkoholholdig drikk. Bestemmelsene som gjør ordningen med tilvirkningsbevilling også gjeldende på Svalbard, foreslås tatt inn i et nytt kapittel i forskrift 11. desember 1998 nr. 1300 om alkoholordningen på Svalbard.

Forslaget sendes på høring med det forbehold at lovforbudet mot tilvirkning av alkohol på Svalbard oppheves av Stortinget, jf. omtalen i kapittel 4.

2 Bakgrunn for forslaget

Tilvirkning av alkoholholdig drikk er ikke tillatt på Svalbard i dag. Helse- og omsorgsdepartementet har de senere år mottatt et par søknader om brygging av øl på øygruppen. En søknad dreier seg om produksjon i Longyearbyen, og en dreier seg om produksjon i Barentsburg. Disse søknadene har reist spørsmålet om dagens tilvirkningsforbud burde oppheves.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslo i høringsnotat av 20. mars 2013 om helselovgivningens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen, at forbudet burde oppheves og erstattes med et bevillingssystem tilsvarende ordningen på fastlandet. Høringsfristen var 23. august 2013. På bakgrunn av høringsuttalelsene, som støtter en opphevelse av forbudet, har departementet utarbeidet et forslag til regelverk om tilvirkning av alkohol på Svalbard.

Det er behov for å se på flere sider av alkoholregelverket på Svalbard, ikke bare regelverket for tilvirkning av alkoholholdig drikk, og det har også vært varslet at en slik gjennomgang skal gjennomføres. Det hadde vært ønskelig å se på hele alkoholregelverket på Svalbard under ett, men det er departementets vurdering at det vil forsinke arbeidet med å oppheve tilvirkningsforbudet så mye at det er mest hensiktsmessig å behandle tilvirkningsforbudet for seg og sende ut et eget høringsnotat om regelverket for tilvirkning nå.

3 Gjeldende rett

3.1 Regelverket om tilvirkning av alkohol på Svalbard

Tilvirkning av alkoholholdig drikk (brennevin, øl, fruktvin og mjød) er ikke tillatt på Svalbard. Dette følger av lov 29. mai 1928 nr. 7 om tilvirkning og omsetning av alkoholholdige drikkevarer på Svalbard § 1 første ledd.

Etter lovens § 1 annet ledd, kan Kongen gi unntak fra forbudet. Ifølge Ot.prp. nr. 51 (1927) ble unntaksbestemmelsen tatt inn i tilfelle "uforutsette forhold" skulle gjøre unntak

fra forbudet ønskelig. Det er ikke gitt noen unntak, og det er derfor ingen lovlig tilvirkning av alkoholholdig drikk på Svalbard i dag.

3.2 Regelverket om tilvirkning av alkohol på fastlandet

Tilvirkning av alkoholholdig drikk er regulert i lov 2. juni 1989 nr. 27 om alkoholholdig drikk m.v. (alkoholloven) kapittel 6 og forskrift 8. juni 2005 nr. 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. del I og III (engrosforskriften).

For å tilvirke alkoholholdig drikk som næringsvirksomhet, kreves det bevilling. For å drive engrossalg, må man være registrert som avgiftspliktig virksomhet hos toll- og avgiftsetaten. Dersom man har en tilvirkningsbevilling, er slik separat rett til engrossalg ikke nødvendig. En tilvirkningsbevilling gir også rett til å drive engrossalg med den typen alkoholholdig drikk bevillingen gjelder for, jf. engrosforskriften § 5-2.

Tilvirkningsbevilling gir også rett til å innføre alkoholholdig drikk, jf. alkoholloven § 2-1, og til å utføre alkoholholdig drikk i næringsvirksomhet, jf. alkoholloven § 2-2.

Det er et grunnleggende krav for å drive tilvirkning av alkoholholdig drikk, at tilvirkningsanlegget er innrettet på tilfredsstillende måte, jf. alkoholloven § 6-1.

Alkoholloven § 6-2 stiller følgende vilkår for å få tilvirkningsbevilling:

- uklanderligandel i forhold til lovgivning av betydning for hvordan virksomheten utøves,
- tilfredsstillende sikkerhet for betaling av alkoholavgift,
- tilfredsstillende sikring av varelageret (lagerkontroll, fysisk sikring, internkontrollrutiner, adgangskontroll mv.) og
- at bevillingshaver ikke driver virksomhet som er uforenelig med tilvirkning av alkoholholdig drikk.

Dersom regelverkets vilkår for tildeling av bevilling er oppfylt, skal bevilling gis. Det skal m.a.o. ikke foretas en skjønnsmessig vurdering av om bevilling bør gis slik som ved tildeling av salgs- og skjenkebevillinger. Helsedirektoratet er bevillingsmyndighet. Før en bevilling tas i bruk skal det sendes melding om dette til direktoratet.

En tilvirkningsbevilling må hele tiden utøves i tråd med de vilkår som er gitt i bevillingen, i alkoholloven og dens forskrifter og ellers på en forsvarlig måte, jf. alkoholloven § 6-6. Den som har tilvirkningsbevilling, har også ansvaret for at distribusjonen av varene skjer i betryggende former og i samsvar med regler gitt i eller i medhold av alkoholloven, fra produksjonsstart eller det tidspunkt varene ankommer til landet og til de er levert annen bevillingshaver. Dette gjelder selv om distribusjonen er overlatt til andre.

For bevilling til tilvirkning av alkoholholdig drikk, skal hver tilvirker betale søknadsgebyr og et årlig omsetningsgebyr. Omsetningsgebyret fastsettes på grunnlag av hvor stor mengde tilvirket alkoholholdig drikk som er omsatt.

Helsedirektoratet har også fått delegert ansvaret for å utøve tilsyn med at bevillingen utøves på en slik måte at vilkårene for å inneha bevilling til enhver tid er oppfylt. Bevillingshavere

må gi melding til Helsedirektoratet om endringer som er av betydning for utøvelse av og tilsyn med den bevillingspliktige virksomheten.

Bevillingshaver plikter på anmodning fra Helsedirektoratet å gi opplysninger knyttet til import, omsetning og tilvirkning av alkoholholdig drikk (omfang, type, kjøpere/selgere mv.). Disse oppgavene er et sentralt verktøy for direktoratets kontroll og overvåking av vareflyten. Helsedirektoratet har også et godt samarbeid med toll- og avgiftsetaten som fører kontroll med tilvirkerne etter sitt regelverk. Toll- og avgiftsetaten melder fra til Helsedirektoratet dersom de oppdager forhold som ikke er i tråd med kravene for å ha tilvirkningsbevilling.

Dersom vilkårene for bevillingen brytes, kan Helsedirektoratet inndra bevillingen for kortere eller lengre tid. Bevillingen skal inndras dersom den ikke lenger benyttes, jf. alkoholoven § 6-10.

Adgangen for innehaver av tilvirkningsbevilling til å gi alkohol som gave, lønn eller utbytte samt å selge alkohol til ansatte er begrenset i engrosforskriften kapittel 9.

Antallet tilvirkningsbevillinger var 76 stykker per januar 2014. I tillegg lå det 6 søknader til behandling i Helsedirektoratet på samme tid. Der har vært en stor økning i antall søknader om tilvirkningsbevillinger i den siste tiden. De fleste søknadene dreier seg om brygging av øl. Helsedirektoratet mottok 27 nye søknader om tilvirkningsbevilling i 2013. Det foretas få inndragninger av bevillinger, men det er noen få tilfeller hvor bevillingene har blitt inndratt fordi tilvirkningen har stoppet opp pga. konkurser.

3.3 Suverenitet og folkerettslige avtaler

Svalbard er en del av Kongeriket Norge, jf. lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard. Norges suverenitet over Svalbard er blant annet anerkjent i Svalbardtraktaten. I kraft av suvereniteten har Norge enerett til å utøve myndighet på Svalbard, herunder å fastsette regelverk som gjelder for alle som oppholder seg på øygruppen og å håndheve dette regelverket.

Svalbard er unntatt fra virkeområdet for EØS-avtalen. Det er derfor ikke nødvendig å vurdere om krav som stilles for å kunne tilvirke alkohol på Svalbard, faller inn under eller er i tråd med avtalen.

4 Forslag om å oppheve forbudet mot tilvirkning og erstatte det med et bevillingssystem

4.1 Høringsforslaget om oppheving av tilvirkningsforbudet

Departementet foreslo i høringsnotat av 20. mars 2013 om helselovgivningens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen å oppheve forbudet mot tilvirkning av alkoholholdig drikk og erstatte det med en bevillingsordning. Det ble foreslått å oppheve tilvirkningsloven i sin helhet med sikte på å erstatte den med nye forskriftsbestemmelser om en tilvirkningsordning på Svalbard i medhold av alkoholoven § 1-2 annet ledd.

Departementet uttalte at det i utgangspunktet ikke kunne se noen tungtveiende grunner for at det ikke skal åpnes for slik tilvirkning på Svalbard, på samme måte som på fastlandet.

Departementet ba i høringsnotatet særlig om høringsinstansenes syn på følgende:

- Om det er forhold som tilsier at det generelle tilvirkningsforbudet bør opprettholdes.
- Om det er særlige regler som bør gjelde for tilvirkingstillatelser på Svalbard, eller om det vil være hensiktsmessig og tilstrekkelig å gi tilsvarende regler som gjelder på fastlandet.
- Om det er visse typer alkoholholdig drikk som ikke bør kunne tilvirkes på Svalbard, eller som bør reguleres særskilt.

4.2 Høringsinstansenes tilbakemelding

Ingen høringsinstanser har gått i mot oppheving av forbudet mot tilvirkning av alkoholholdig drikk på Svalbard. De som har uttalt seg om saken (Longyearbyen lokalstyre, Sysselmannen på Svalbard, Justis- og beredskapsdepartementet, Legeforeningen, Friskliv Longyearbyen og overlege Kari Schrøder Hansen ved Svalbard sykehus), er positive eller har ingen innvendinger mot å åpne opp for tilvirkning på Svalbard.

Longyearbyen lokalstyre uttaler at det er viktig å arbeide for et bredt og utviklende næringsliv, og at det ønskelig å komme i gang med mikrobryggerivirksomhet både i Longyearbyen og Barentsburg. De ”ber om at tilvirkningsforbudet oppheves og at det etableres en bevillingsordning, tilsvarende fastlandet, som gjør denne næringsveien mulig”.

Kari Schrøder Hansen mener at tilvirkningsloven fra et medisinsk synspunkt kan fjernes, da tilvirking sannsynligvis vil ha liten betydning med tanke på økt alkoholbruk. I likhet med *Friskliv Longyearbyen* peker hun imidlertid på alkohol som et folkehelseproblem på Svalbard da alkohol både er lett tilgjengelig og billig. *Legeforeningen* uttaler at det er behov for en gjennomgang av reguleringen av alkoholområdet på Svalbard da prisene er lave og lave priser kan påvirke forbruket.

Ingen høringsinstanser har påpekt behov for særlige regler for tilvirkning på Svalbard, og både *Longyearbyen lokalstyre*, *Sysselmannen på Svalbard* og *Justis- og beredskapsdepartementet* henviser til tilvirkningsordningen på fastlandet. Det er videre ingen høringsinstanser som har uttrykt noe behov for særskilt regulering av eller krav til visse typer alkoholholdig drikk.

4.3 Departementets vurdering og forslag

På bakgrunn av høringsforslaget om å oppheve forbudet mot tilvirkning av alkoholholdig drikk på Svalbard og høringsinstansenes tilbakemelding, mener departementet at det er grunnlag for å oppheve forbudet og fremme et forslag om en bevillingsordning for tilvirkning av alkoholholdig drikk på Svalbard. Dersom tilvirkningsforbudet vedtas opphevet av Stortinget gjennom en opphevelse av hele tilvirkningsloven, vil det etter departementets syn være nødvendig å ha et slikt system på plass i det forbudet oppheves. Når det gjelder utformingen av bevillingssystemet, vises det særlig til kapittel 6 der hvilke krav som skal stilles, vurderes nærmere.

5 Utforming av regelverket om tilvirkning på Svalbard

I medhold av alkoholloven § 1-2 annet ledd, er forskrift 11. desember 1998 nr. 1300 om alkoholordningen på Svalbard (svalbardforskriften) fastsatt. Forskriften regulerer innførsel til og omsetning av alkoholholdig drikk på Svalbard. Forskriften inneholder bl.a. bestemmelser om aldersgrenser, salg og skjenking av alkohol og reklameforbud. Departementet foreslår at nye forskriftsbestemmelser om en bevillingsordning for tilvirkning på Svalbard tas inn i et nytt kapittel 3a i den eksisterende forskriften i stedet for å lage en egen forskrift om dette. Det er etter departementets syn mest brukervennlig at alle bestemmelsene knyttet til omsetning av alkoholholdig drikk på Svalbard er samlet i en forskrift.

Bestemmelsene om tilvirkning i alkoholloven og engrosforskriften er relativt omfattende. Det kunne derfor vært en løsning å fastsette en bestemmelse i svalbardforskriften som kun henviser til hvilke bestemmelser i disse regelverkene som også gjelder på Svalbard, og med hvilke særlige tilpasninger. Det som taler for en slik løsning er at det omfattende regelverket ikke passer inn i svalbardforskriften slik den er utformet i dag, og at det er uheldig å ha de samme detaljreglene gjentatt i flere regelverk. I og med at det allerede foreligger en generell forskrift om alkoholordningen på Svalbard, kan det på en annen side argumenteres med at alle krav som gjelder på Svalbard av brukerhensyn bør gå fram av forskriften, også kravene for å drive tilvirkning av alkohol. Departementets vurdering er at det ikke er hensiktsmessig å ta inn alle detaljbestemmelser i sin helhet i forskriften, men at de grunnleggende kravene bør framgå av den. Dvs. at de grunnleggende bestemmelsene om hvilke krav som gjelder for tilvirkning på Svalbard framgår av svalbardforskriften nytt kapittel 3a og at det for øvrig i dette kapitlet henvises til de relevante bestemmelsene i alkoholregelverket som skal gjelde.

Departementet har søkt å finne en balanse mellom hva som må anses å være grunnleggende krav som bør gå fram av svalbardforskriften, og hvilke bestemmelser det bør være tilstrekkelig å henvise til. I hovedsak er bestemmelser fra loven presisert i forskriften, mens kravene i engrosforskriften kun er henvist til. Dette gjelder for eksempel engrosforskriftens mer detaljerte krav til sikring av varelager, bestemmelsene om betaling av gebyrer og bestemmelsene om register.

Den løsningen som departementet foreslår nå, er basert på den måten regelverket om alkohol på Svalbard er bygget opp i dag. Som nevnt innledningsvis i dette høringsnotatet, er det behov for å se på hele alkoholregelverket på Svalbard på sikt. Dette vil også innebære å se nærmere på hvordan regelverket teknisk skal utformes.

6 Nærmere om en bevillingsordning for tilvirkning av alkoholholdig drikk på Svalbard

6.1 Rettslig grunnlag og utgangspunkt

Departementet tar sikte på å fremme en lovproposisjon for Stortinget hvor det foreslås å oppheve forbudet mot tilvirkning av alkohol på Svalbard gjennom å oppheve tilvirkningsloven i sin helhet. I den utstrekning det er mulig, bør det være tilsvarende bestemmelser på Svalbard og fastlandet. Når vi nå legger opp til å oppheve forbudet, bør tilvirkning reguleres av en bevillingsordning tilsvarende den på fastlandet så langt det passer. Dette vil sikre at alle behandles likt, og at Svalbard ikke blir et ”fristed” for de som ikke oppfyller kravene til å drive tilvirkning på fastlandet.

For at alkohollovens bestemmelser skal gjelde på Svalbard, må det foreligge særlige bestemmelser om dette. De kravene til tilvirkning av alkohol på Svalbard som foreslås i dette høringsnotatet, vil være hjemlet i alkoholloven § 1-2 annet ledd. Bestemmelsen gir departementet hjemmel til å fastsette forskrifter om lovens anvendelse på Svalbard, og til å ”fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold”.

6.2 Bevillingsordning

Som det går fram over, er det etter departementets syn nødvendig med en bevillingsordning for tilvirkning av alkohol på Svalbard på samme måte som på fastlandet. Det foreslås derfor en bestemmelse om krav til bevilling i ny § 3a-1 etter mønster av § 6-1 første ledd i alkoholloven.

Bevillingsordningen, herunder de vilkårene som stilles for å få bevilling til tilvirkning på Svalbard, bør legges så tett opp til den ordningen som gjelder på fastlandet som mulig. Det må gjøres tilpasninger fordi Svalbard er et toll- og avgiftfritt område, dvs. at det ikke er krav om alkoholavgift eller merverdiavgift på øygruppen.

6.3 Vilkår for bevilling

De vilkårene som gjelder for å få tilvirkningsbevilling på fastlandet og for å utøve bevillingen, bør danne utgangspunkt for de vilkårene som stilles på Svalbard. Det vises til kapittel 3.2 hvor kravene etter alkoholloven er beskrevet.

Et hovedformål med bevillingsordningen og dermed de vilkårene som stilles, er å sikre at den alkoholholdige drikken er underlagt god kontroll slik at den omsettes i lovlige kanaler og ikke kommer på avveie. På denne bakgrunn stilles det krav til at tilvirkningsanlegget skal være tilfredsstillende innrettet, krav til sikring av varelageret, distribusjon og tapping. Bestemmelsene om dette i alkoholloven og engrosforskriften foreslås derfor også å gjøres gjeldende på Svalbard, jf. nye §§ 3a-2 og 3a-4.

For å få tilvirkningsbevilling er det, i tillegg til krav til tilfredsstillende sikring av varelageret, krav om uklanderlig vandel i forhold til relevant regelverk, sikkerhet for betaling av alkoholavgift og at det ikke må drives virksomhet som er uforenlig med

tilvirkning av alkoholholdig drikk. I tillegg til kravet om sikring av varelageret, anses kravet om at det ikke må drives virksomhet som ikke er forenelig med tilvirkning, like relevant på Svalbard som på fastlandet og foreslås derfor å skulle gjelde også på Svalbard.

Når det gjelder kravet om at bevillingshaver må stille tilfredsstillende sikkerhet for oppfyllelse av krav på alkoholavgift, er dette et krav som ikke er relevant for tilvirkning på Svalbard. Grunnen til dette er at det ikke skal betales norske alkoholavgifter eller andre avgifter på Svalbard. Dette vilkåret for å få tilvirkningsbevilling vil derfor ikke gjøres gjeldende på Svalbard.

Vandelskravet bør derimot etter departementets syn også gjelde på Svalbard. Dette gjelder også kravet om etterlevelse av lovgivning som ikke er direkte relevant for tilvirkningsvirksomheten på Svalbard, for eksempel avgiftslovgivningen. Det er flere grunner til dette. For det første er formålet med vandelskravet å forhindre useriøse aktører. Vandelen sier noe om i hvilken grad den som søker om å få tilvirke, kan forventes å opptre i tråd med regelverket, og dette er like relevant på Svalbard som på fastlandet. For det andre vil et vandelskrav hindre at Svalbard blir et ”fristed” for de som ikke får bevilling på fastlandet fordi de ikke oppfyller vandelskravet. Vandelskravet i alkoholloven § 6-2 foreslås derfor tilsvarende tatt inn i svalbardforskriften ny § 3a-2.

I likhet med det som gjelder for tilvirkning på fastlandet, foreslår departementet at bevilling gis dersom vilkårene for å få bevilling er oppfylt, jf. ny § 3a-2. Dvs. at det ikke åpnes for en skjønnsmessig vurdering av om bevilling skal gis dersom vilkårene er oppfylt, slik det er for salgs- og skjenkebevillinger.

Reglene om inndragning av bevillinger bør også gjelde tilsvarende på Svalbard, jf. forskriften ny § 3a-8.

6.4 Søknadsbehandlingen

I tillegg til krav for å få og ha bevilling, fastsetter alkoholloven bestemmelser om søknadsbehandlingen, herunder krav til søknaden og om innhenting av uttalelser. Dette er bestemmelser som derfor også må gjøres gjeldende på Svalbard. Se forslag til ny § 3a-3 om søknadsbehandlingen som tilsvarende de relevante bestemmelsene i alkoholloven.

Som en følge av at det foreslås å stille krav til vandel, foreslås også at bestemmelsen i alkoholloven § 6-4 om hvem det skal innhentes opplysninger fra ved behandling av søknaden, også skal gjelde på Svalbard, jf. ny § 3a-3. Det skal bl.a. innhentes opplysninger hos politiet. Sysselmannen er politimyndighet på Svalbard, jf. Svalbardloven § 5 annet ledd, og skal dermed innhentes uttalelse fra.

6.5 Gebyr

I alkoholloven §§ 6-3 og 6-9 og i engrosforskriften kapittel 3 og 4 er det bestemmelser om søknadsgebyr og bevillingsgebyr. Gebyrene tilfaller staten og er ment å tilsvare statens kostnader ved å behandle søknadene og føre tilsyn med dem. Kostnadene ved behandling av søknader om tilvirkningsbevilling og tilsyn med virksomheten bør på samme måte som på fastlandet dekkes av bevillingshaver. Det foreslås at de grunnleggende krav til betaling

av gebyr i alkoholloven tas inn i svalbardforskriften, se nye §§ 3a-3 og 3a-7, og at det for øvrig henvises til bestemmelsene i engrosforskriften kapittel 3 og 4.

6.6 Register

I engrosforskriften kapittel 7 og 8 er det bestemmelser om henholdsvis register for behandling av saker om tilvirkningsbevilling og register med opplysninger om innehavere av tilvirkningsbevilling. Det bør være like bestemmelser om dette på Svalbard og fastlandet. Bestemmelsene regulerer Helsedirektoratets behandling og oppbevaring av opplysninger, og de er relativt omfattende og detaljerte. Bl.a. reguleres hvilke opplysninger som kan oppbevares og hvordan de skal behandles. Det er derfor lite hensiktsmessig å ta inn bestemmelsene i sin helhet i svalbardforskriften. Departementet foreslår derfor at det tas inn en bestemmelse i svalbardforskriften ny § 3a-9 om at bestemmelsene i engrosforskriften kapittel 7 og 8 også gjelder for tilvirkningstillatelser på Svalbard.

6.7 Opplysninger til statistiske formål

Engrosforskriften kapittel 6 har bestemmelser om opplysninger til statistiske formål. Kapitlet har bestemmelser om hvilken informasjon som etter anmodning skal gis til Helsedirektoratet, og hvordan Helsedirektoratet skal innhente og bearbeide opplysningene. På bakgrunn av at ordningen på fastlandet bør gjøres tilsvarende gjeldende på Svalbard, forelås det en henvisning i svalbardforskriften ny § 3a-9 som gjør disse bestemmelsene gjeldende på Svalbard.

6.8 Alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte og salg til egne ansatte

Engrosforskriften kapittel 9 inneholder bestemmelser om adgangen til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte samt salg av alkoholholdig drikk til de ansatte. Disse bestemmelsene bør tilsvarende gjøres gjeldende på Svalbard. Departementet mener at det ikke er behov for å ta inn disse bestemmelsene i sin helhet i svalbardforskriften, men at det er tilstrekkelig å henvise til at disse bestemmelsene også gjelder på Svalbard, jf. forslag til ny § 3a-9 i forskriften.

7 Hjemmetilvirkning til eget bruk

I og med at tilvirking av alkoholholdig drikk har vært forbudt på Svalbard, har det heller ikke vært tillatt å brygge øl eller annen alkoholholdig drikk til eget bruk. Når forbudet nå foreslås opphevet og erstattet med en bevillingsordning, vil også tilvirkning til eget bruk omfattes av bevillingsordningen med mindre det unntas fra bevillingsplikt. På fastlandet følger det av alkoholloven § 6-1 at bevillingsplikten ikke gjelder for tilvirkning til eget bruk for alkoholholdig drikk som ikke er brennevin. Departementet ser ikke noen grunn til at noe annet bør gjelde på Svalbard. Det foreslås derfor en unntaksbestemmelse i

forskriften ny § 3a-1 første ledd tredje punktum som tilsvarer unntaksbestemmelsen i alkoholoven § 6-1.

8 Omsetning, innførsel og utførsel av tilvirket alkohol

Når produksjon av alkoholholdig drikk tillates, må det også på plass bestemmelser som åpner for omsetning av den alkoholholdige drikken som produseres. Etter svalbardforskriften § 1-4 kan engrossalg på Svalbard bare skje på grunnlag av bevilling eller tillatelse etter denne forskriften. Etter svalbardforskriften § 2-1 gir bevilling til salg også rett til engrossalg. Det er bare Nordpolet, Vinmonopolets datterselskap, som har salgsbevilling som gir rett til engrossalg på Svalbard. For at produsenter av alkoholholdig drikk skal kunne selge det de produserer, må det fastsettes regler som tillater omsetning av produktene. På samme måte er det nødvendig å gi de som tilvirker mulighet for å innføre alkoholholdig drikk til bruk i produksjonen og til å føre den produserte alkoholholdige drikken ut av Svalbard dersom det skulle bli aktuelt.

Det foreslås derfor at det i svalbardforskriften ny § 3a-1 annet ledd tas inn en bestemmelse om at tilvirkningsbevilling også gir rett til innførsel av alkoholholdig drikk til bruk i tilvirkningen, utførsel som ledd i næringsvirksomhet samt engrossalg av den drikken som tilvirkes i medhold av bevillingen. Det presiseres også at engrossalg av alkoholholdig drikk som ikke skjer til kjøper i utlandet, bare kan skje til den som har bevilling til detalj salg, skjenking eller tilvirkning av vedkommende drikk, eller som kan drive engrossalg. Dette vil da gjelde ved salg av alkohol innad på Svalbard og til det norske fastlandet.

9 Godkjenningsmyndighet og tilsyn

Det må fastsettes hvem som skal være bevillingsmyndighet for tilvirkningsbevillinger. Helsedirektoratet har ansvar for tilvirkningsordningen på fastlandet. Direktoratet har derfor kompetanse og et system for behandling av tilvirkningssøknader og for å føre tilsyn med ordningen. Dersom andre, for eksempel Sysselmannen, skal ha disse oppgavene, krever det at det opparbeides parallell kompetanse på området. Dette er etter departementets syn ikke hensiktsmessig. En slik løsning er heller ikke i samsvar med det generelle utgangspunktet for normalisering av samfunnsfunksjonene på Svalbard som innebærer at fagmyndigheten på øygruppen legges til samme instans som har myndigheten på fastlandet. Dette er noe både Justis- og beredskapsdepartementet og Sysselmannen har påpekt på generelt grunnlag i sine høringsuttalelser. Det foreslås derfor at Helsedirektoratet skal være godkjennings- og tilsynsmyndighet for tilvirkning av alkohol også på Svalbard, jf. nye §§ 3a-1 og 3a-6.

Som det framgår av kapittel 8 ovenfor, vil det også måtte fastsettes bestemmelser for omsetning av den tilvirkede alkoholholdige drikken, innførsel av alkoholholdig drikk til bruk i tilvirkningen og utførsel. Kontroll med utøvelsen av engrossalg, innførsel og utførsel utføres av Tollvesenet på fastlandet. Tollvesenet vil ikke ha noen slik rolle på

Svalbard. Når innførsel, utførsel og engrossalg skjer i medhold av tilvirkningsbevillingen, vil Helsedirektoratet være tilsynsmyndighet også for dette på Svalbard, jf. ny § 3a-6.

Selv om Helsedirektoratet er ansvarlig myndighet for tilvirkningsbevillinger, må virksomheter som tilvirker alkoholholdig drikk også måtte forholde seg til andre myndigheters tilsyn etter annet regelverk. Bl.a. føres det tilsyn med næringsmidler også på Svalbard, se nærmere om dette i kapittel 10 under.

10 Økonomiske og administrative konsekvenser

På fastlandet fører Tollvesenet, i tillegg til Helsedirektoratet, tilsyn med virksomheter som driver tilvirkning av alkohol. Tollvesenet fører tilsyn i medhold av toll- og avgiftsregelverket. Dette gir en synergieffekt i form av at Helsedirektoratet ikke trenger å føre like mye tilsyn som de måtte gjort uten Tollvesenets kontroller. I og med at Tollvesenet ikke vil føre denne kontrollen på Svalbard, vil dette innebære at Helsedirektoratet vil kunne måtte føre litt mer kontroll enn på fastlandet.

På den annen side antas det å bli begrenset med søknader om tilvirkning av alkohol på Svalbard og dermed begrensede kostnader til søknadsbehandling og tilsyn med virksomhetene. Per i dag er det to virksomheter som har ytret ønske om ølbrygging. Virksomheter som søker om og har tilvirkningsbevilling, må også betale gebyr som skal tilsvare kostnadene knyttet til søknadsbehandling og kontroll. Helsedirektoratets driftsbudsjett inkluderer midler som er ment å dekke de kostnadene som er knyttet til tilvirkningsbevillingsordningen.

Longyearbyen lokalstyre og Sysselmannen har tilsynsmyndighet på matområdet henholdsvis innenfor og utenfor Longyearbyen arealplanområde. Mattilsynets distriktskontor i Tromsø og Longyearbyen sykehus bistår i tilsynet. Forslag til alternativer for det fremtidige tilsynet etter matloven på Svalbard er hørt, jf. forslag i høringsnotatet om helselovgivningens anvendelse på Svalbard. Bl.a. er det et alternativ at Mattilsynet skal overta tilsynsansvar fra Longyearbyen lokalstyre og Sysselmannen. Om det skal gjøres endringer i hvem som er tilsynsmyndighet og om matloven skal gjøres gjeldende på Svalbard, er ikke endelig avklart. Uansett kan et samarbeid mellom tilsynsmyndighetene på matområdet og Helsedirektoratet, slik som det er mellom Tolletaten og Helsedirektoratet på fastlandet, bidra til å redusere tilsynskostnadene.

Netto-overskuddet fra Nordpolets salg, som skal gå til velferdsformål (de såkalte korkpengene), jf. svalbardforskriften § 2-2, vil ikke bli berørt av at det åpnes for tilvirkning av alkoholholdig drikk på Svalbard. Grunnen til dette er at tilvirkere av alkoholholdig drikk ikke vil kunne selge produktene sine direkte til forbruker. Alkoholholdig drikk tilvirket på Svalbard må på samme måte som importert alkoholholdig drikk selges på Nordpolet, jf. svalbardforskriften § 2-1.¹ Salg av alkoholholdig drikk vil

¹ Det er et unntak fra dette kravet når det gjelder handel med ansatte under Bergverksordningen, jf. svalbardforskriften § 1-10.

derfor ikke bli flyttet fra Nordpolet som følge av den nye ordningen, selv om salg av lokalproduserte drikker skulle erstatte noe av salget av de importerte drikkene.

11 Merknader til forskriftsforslaget

Som det går fram av dette høringsnotatet, er bestemmelsene som foreslås, med noen få unntak, tilsvarende de bestemmelsene som er fastsatt i alkoholloven og engrosforskriften. Merknadene til de tilsvarende bestemmelsene i Helsedirektoratets *Rundskriv IS-5/2008 Håndbok i alkoholloven* vil derfor være et nyttig hjelpemiddel for den som skal forholde seg til regelverket. Håndboken er tilgjengelig på direktoratets nettsider. Direktoratet har også lagt ut en veiledning om utfylling, krav til opplysninger og dokumentasjon ved søknad om tilvirkningsbevilling for alkoholholdig drikk på sine nettsider. Denne gir også nyttig informasjon om regelverket for tilvirkning av alkoholholdig drikk.

12 Forskriftsforslaget

Forskrift om endring av forskrift 11. desember 1998 nr. 1300 om alkoholordningen på Svalbard

(Fastsatt xx.xx.2014 av Helse- og omsorgsdepartementet med hjemmel i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. § 1-2 annet ledd)

I forskrift 11. desember 1998 nr. 1300 om alkoholordningen på Svalbard gjøres følgende endringer:

§ 1-1 skal lyde:

Forskriften får anvendelse på innførsel til, *utførsel fra, tilvirkning av* og omsetning av alkoholholdig drikk på Svalbard med tilhørende territorialfarvann.

§ 1-4 skal lyde:

Innførsel, *utførsel som ledd i næringsvirksomhet, tilvirkning*, engrossalg, salg og skjenking av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling eller tillatelse etter denne forskrift. Bevilling gis til den for hvis regning virksomheten drives.

Nytt kapittel 3a skal lyde:

Tilvirkning av alkoholholdig drikk

§ 3a-1 Tilvirkning av alkoholholdig drikk

Tilvirkning av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling gitt av Helsedirektoratet. Bevillingen kan omfatte alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, brennevin eller all alkoholholdig drikk. Bevillingsplikten gjelder ikke tilvirkning til eget bruk av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin.

Bevilling til tilvirkning omfatter rett til innførsel av alkoholholdig drikk til bruk i tilvirkningen, utførsel som ledd i næringsvirksomhet og engrossalg av den alkoholholdige drikken som tilvirkes i medhold av bevillingen. Engrossalg av alkoholholdig drikk som

ikke skjer til kjøper i utlandet kan bare skje til den som har bevilling til detalj salg, skjenking eller tilvirkning av vedkommende drikk, eller som kan drive engrossalg.

§ 3a-2 *Vilkår for tilvirkningsbevilling*

Tilvirkningsbevilling gis dersom følgende vilkår er oppfylt:

- 1. Bevillingshaver, og person som eier en vesentlig del av virksomheten eller av selskap som driver virksomheten eller oppebærer en vesentlig del av dens inntekter eller i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på den, har utvist uklanderligandel i forhold til lovgivning av betydning for hvordan virksomheten skal utøves, herunder alkohollovgivningen, tollavgivningen, skatte- og avgiftslovgivningen, regnskaps- og selskapslovgivningen og næringsmiddelavgivningen.*
- 2. Varelageret er tilfredsstillende sikret. Bestemmelsene om sikring av varelager i forskrift 8. juni 2005 nr. 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. kapittel 2 gjelder tilsvarende.*
- 3. Bevillingshaver ikke driver annen virksomhet som er uforenlig med tilvirkning av alkoholholdig drikk.*

§ 3a-3 *Søknadsbehandlingen*

Søknaden skal være skriftlig og være ledsaget av et søknadsgebyr i henhold til bestemmelsene om søknadsgebyr i forskrift 8. juni 2005 nr. 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. kapittel 3.

Søkeren skal i søknaden uoppfordret fremlegge de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om kravene for å tildele bevilling er oppfylt. Den skal også inneholde opplysninger om annen virksomhet søkeren driver.

Før søknaden avgjøres skal det innhentes uttalelse fra myndighetene angitt i alkoholloven § 6-4. Opplysningsplikten i alkoholloven § 6-5 gjelder tilsvarende.

§ 3a-4 *Utøvelse av tilvirkningsbevilling*

Tilvirkningsanlegget skal være innrettet på tilfredsstillende måte.

Bevillingen skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i bevillingsvedtaket, i denne forskriften og i bestemmelser som gjelder i henhold til denne forskriften, til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på forsvarlig måte. Helsedirektoratet kan stille nye vilkår dersom dette er nødvendig for å sikre gjennomføringen av forskriften.

Den som har tilvirkningsbevilling har ansvaret for at distribusjonen av varene skjer i betryggende former og i samsvar med regler gitt i denne forskriften eller som gjelder i henhold til denne forskriften, fra produksjonsstart eller det tidspunkt varene ankommer til landet og til de er levert annen bevillingshaver. Dette gjelder selv om distribusjonen er overlatt til andre.

Dersom tapping eller andre deler av virksomheten er overlatt til andre, har bevillingshaver ansvar for at det skjer i betryggende former og i samsvar med regler gitt i denne forskriften.

§ 3a-5 *Melding og godkjenning*

Før bevilling tas i bruk skal melding om dette sendes Helsedirektoratet. Videre skal det gis melding før virksomheten nedlegges eller avbrytes. Det skal gis melding om etablering eller nedleggelse av lager, om endringer i ledelsen av virksomheten og om overdragelse av vesentlige deler av aksjene eller selskapsandeler. Videre skal det også gis melding dersom virksomhetens omfang endres vesentlig og om andre forhold som har betydning for kontrollen med virksomheten.

Nytt lager eller endring av et lagers innretning må godkjennes av bevillingsmyndigheten før endringen iverksettes. Tilsvarende gjelder dersom nytt tapperi tas i bruk, eller et tapperis innretning endres.

§ 3a-6 Kontroll med utøvelsen av tilvirkningsbevillingen

Kontrollen med utøvelsen av tilvirkningsbevillingen, herunder de rettigheter som følger av § 3a-1 annet ledd, tilligger Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet kan når som helst kreve tilgang til virksomhetens lokaler og til dens regnskaper. Bevillingshaver plikter å gi de nødvendige opplysninger om regnskap og drift for at kontrollen kan gjennomføres. Bevillingshaver plikter uten erstatning å utlevere nødvendige vareprøver.

§ 3a-7 Bevillingsgebyr

For bevilling til tilvirkning av alkoholholdig drikk skal det betales et årlig gebyr som beregnes på grunnlag av omsatt mengde av alkoholholdig drikk. Departementet fastsetter et minstegebyr som skal innbetales før bevillingen utøves og ikke senere enn 1. februar i de påfølgende år. Bestemmelsene om betaling av bevillingsgebyr i forskrift 8. juni 2005 nr. 539 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. kapittel 4 gjelder tilsvarende for tilvirkning på Svalbard.

§ 3a-8 Inndragning av bevilling

Helsedirektoratet kan inndra bevillingen dersom vilkårene som nevnt i § 3a-2 ikke lenger er oppfylt eller bevillingshaver for øvrig ikke oppfyller sine forpliktelser etter denne forskriften eller ved overtredelse av annen lovgivning som står i sammenheng med denne forskriftens formål.

Bevillingen skal inndras hvis den ikke lenger utøves.

§ 3a-9 Øvrige bestemmelser som gjelder ved tilvirkning av alkoholholdig drikk på Svalbard

Følgende bestemmelser i forskrift 8. juni 2005 nr. 539 kapittel 6 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. gjelder tilsvarende ved tilvirkning av alkoholholdig drikk på Svalbard:

- Kapittel 6 om statistiske formål, herunder plikten til å avgi opplysninger til dette formålet*
- Kapittel 7 og 8 om register*

- *Kapittel 9 om adgang til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte eller å selge alkohol til egne ansatte*